

Tiesības uz privāto dzīvi kā pamats izteiksmes brīvības ierobežošanai

BAC.IUR.

KRIŠJĀNIS BUŠS

zvērinātu advokātu biroja "Sorainen"
stipendiāts, LU Juridiskās fakultātes
maģistrants

Izteiksmes brīvībai vienmēr ir bijusi īpaša loma demokrātiskā sabiedrībā, tomēr mūsdienās, galvenokārt pateicoties straujajai tehnoloģiju attīstībai, arvien svarīgākas kļūst personu tiesības uz privāto dzīvi. Tiesību uz izteiksmes brīvību un privātās dzīves neaizskaramības pašreizējo savstarpējo hierarhiju precīzi ataino Amerikas Savienoto Valstu Konstitūcija un tās labojumi, kur izteiksmes brīvībai tiek paredzēta fundamentāla loma, kamēr tiesības uz privāto dzīvi pat nav minētas. Nepastāvot tiesiskam līdzsvaram starp abām cilvēktiesībām, vairumā gadījumu tieši personu tiesības uz privāto dzīvi ir tās, kuras cieš no izteiksmes brīvības īstenošanas. Ņemot vērā minēto tendenci, rakstā tiks analizēti kritēriji, uz kuru pamata izteiksmes brīvību ir iespējams ierobežot par labu personu tiesībām uz privāto dzīvi.

Gan tiesības uz izteiksmes brīvību, gan privātās dzīves neaizskaramība nav absolūtas tiesības, un tām pastāv leģitīmi ierobežojumi. Šī raksta mērķis ir izvērtēt tiesību uz privāto dzīvi un izteiksmes brīvības kolīziju starptautiskajās cilvēktiesībās, raugoties caur privātās dzīves aizsardzības prizmu. Šāds mērķis ir izvēlēts izteiksmes brīvības plašā tvēruma dēļ, kas aptver ne tikai tradicionālos izteiksmes līdzekļus un preses brīvību, bet arī internetu, kas savukārt sevī ietver neiedomājami plašas iespējas paust viedokļus, kuri aizskar personu tiesības uz privāto dzīvi.

Rakstā apskatītā tiesiskā problemātika tiks vērtēta 1950. gada Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – ECK) un 1787. gada ASV Konstitūcijas un tās labojumu salīdzinošā aspektā, jo, pamatojoties uz šiem dokumentiem un ar to iztulkošanu cieši saistīto Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) un ASV Augstākās tiesas (turpmāk – ASV AT) praksi, ir iespējams veikt visprecīzāko minēto starptautisko cilvēktiesību izvērtējumu.

Publikācijas ierobežotā apjoma dēļ autors izvairīsies no jau iepriekš sniegto tiesību uz izteiksmes brīvību un tiesību uz privāto dzīvi jēdzienu skaidrojumiem, ¹ uzreiz pievēršoties izteiksmes brīvības un privātās dzīves neaizskaramības kolīzijas analīzei.

I. Vispārējie tiesību uz izteiksmes brīvību leģitīmi ierobežošanas principi ECT un ASV AT praksē

Jau izsenis starptautiskās paražu tiesības un cilvēktiesības paredz nepieciešamību valstīm meklēt līdzsvaru starp dažādām interesēm. ² Pamatojoties uz šo nepieciešamību, tiek limitēta cilvēktiesību absolutizācija, t.i., dažādas tiesību saimes un sabiedrība kopumā atzīst, ka izteiksmes brīvību var ierobežot, ³ lai novērstu citu personu tiesību aizskārumu.

ECK 10. panta, kas noteic ikviena tiesības brīvi paust savus uzskatus, otrā daļa tieši norāda uz iespējām ierobežot izteiksmes brīvību, kamēr ASV tiesību uz izteiksmes brīvību saturu regulējošais ASV Konstitūcijas I labojums (turpmāk – I labojums) šādu iespēju neparedz. Tomēr ASV AT vairākkārt savos spriedumos ir norādījusi, ka tiesības uz izteiksmes brīvību nav absolūtas un tās var tikt pakļautas leģitīmiem ierobežojumiem. ⁴ Ņemot vērā izteiksmes brīvības pilsonisko un politisko pamattiesību dabu, kas ir stūrakmens ikvienā demokrātiskā sabiedrībā un prevalē viscaur ECK, ⁵ kā arī ASV Konstitūcijai, kur šo tiesību loma "nekad nevar būt novērtēta par augstu," ⁶ secināms, ka izteiksmes brīvības ierobežojumi valstij ir jātulko sašaurināti un ierobežojumu nepieciešamībai jābūt pārliecinoši pierādītai. ⁷

Izteiksmes brīvības ierobežošana nedrīkst kļūt par valstu ikdienišķu praksi,⁸ tāpēc tā ir ierobežojama tikai īpaši noteiktos gadījumos. Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komiteja,⁹ Starpameriku Cilvēktiesību tiesa¹⁰ un jo īpaši ECT,¹¹ kā arī nacionālās tiesas¹² ir noteikušas, ka "cilvēktiesības var ierobežot tikai tadēļ, lai sasniegtu leģitīmu mērķi; labumam, ko sabiedrība gūst no indivīda tiesību ierobežojuma, jābūt lielākam nekā šī indivīda interesēm nodarītajam kaitējumam, un šis ierobežojums nedrīkst būt lielāks, kā šī mērķa sasniegšanai ir nepieciešams".¹³ No samērīguma testa izriet, ka izteiksmes brīvību var ierobežot, ja šāds ierobežojums: a) ir noteikts ar likumu; b) satur leģitīmu mērķi; un c) ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā.¹⁴

Pretstatā ECT vienotajai pieejai un visnotaļ skaidrajiem samērīguma testa principiem, ASV tiesu prakse laika gaitā ir noteikusi dažādus izteiksmes brīvības ierobežošanas veidus, kas var atšķirties gan no paustās izteiksmes formas, gan no konkrētās lietas apstākļiem. Visplašāk izteiksmes brīvības ierobežojumus var iedalīt divos veidos: tādos izteiksmos, kas nebauda I labojuma aizsardzību, un tādos, kam nodrošināta tikai daļēja tā aizsardzība. I labojums neaizsargā kūdišanu,¹⁵ faktu falsifikāciju,¹⁶ neķītrību,¹⁷ bērnu pornogrāfiju,¹⁸ agresīvu runu,¹⁹ draudus²⁰ un izteikumus, kas saistīti ar autortiesību pārkāpumiem.²¹ Daļēji aizsargāta ir komerciāla rakstura runa, piemēram, var ierobežot nepatiesi sniegtu informāciju par produktu, bet tās sniedzēju pat krimināli sodīt.²²

ASV AT izteiksmes brīvības ierobežojumus sīkāk iedala, ņemot vērā tiesību uz izteiksmes brīvību saturu un tā atbilstību stingrās pārbaudes testam (angļu val. – *strict scrutiny test*). Atbilstoši šī testa prasībām izteiksmes brīvību var ierobežot, ja ierobežojums veicina kādu noteiktu interešu aizsardzību, kā arī tas ir vismazāk ierobežojošais veids, kādā šīs intereses ir iespējams aizsargāt.²³ Salīdzinot ECT īstenoto samērīguma testu ar stingrās pārbaudes testu, secināms, ka nolūks aizsargāt "noteiktas intereses" saturiski var tikt saistīts ar leģitīmu mērķi, bet "vismazāk ierobežojošais veids" – ar ierobežojuma nepieciešamību demokrātiskā sabiedrībā.

Visbeidzot, vadoties no stingrā pārbaudes testa, ASV AT izteiksmes brīvības ierobežojumus iedala tādos, kas vērsti uz izteiksmes brīvības satura ierobežošanu (angļu val. – *content-based restrictions*),²⁴ ierobežojumos atkarībā no izteiksmes paušanas laika, vietas un veida,²⁵ iepriekšējos ierobežojumos (angļu val. – *prior restraint*)²⁶ un gadījuma rakstura ierobežojumos (angļu val. – *incidental burdens*).²⁷

Analizējot ASV AT atziņas, secināms, ka tā neparedz visaptverošas un vadošas norādes, pēc kurām vadīties, lai noteiktu izteiksmes brīvības ierobežojumus. Vienīgo nosacīto izņēmumu var saistīt ar ECT samērīguma testam idejiski vistuvāko Millera testu, pēc kura var noteikt, vai paustā runa ir bijusi klaji aizskaroša.²⁸ Šim testam ir trīs prasības, kuras, kaut gan saturiski ir šaurākas, var pielīdzināt ECT īstenotajam samērīguma testam: a) vai vidusmēra cilvēks izpausmi atzītu par aizskarošu; b) vai aizskārums ir bijis noteikts ASV normatīvajos aktos; un c) vai izpausmei kopumā trūkst literāra, mākslinieciska, politiska vai zinātniska vērtība.²⁹

II. Tiesības uz privāto dzīvi kā viens no izteiksmes brīvības leģitīmiem ierobežošanas veidiem ECT praksē

ECK 10. panta otrā daļa paredz vairākus leģitīmus ierobežojumus izteiksmes brīvības īstenošanai, *inter alia*, lai "aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības". Tomēr, neskatoties uz pantā minēto, *Lingens* lietā, kas tiek uzskatīta par vienu no vadošajām prāvām goda un cieņas aizskaršanas jomā,³⁰ ECT kategoriski noliedza pastāvošo konfliktu starp tiesībām uz privāto dzīvi un izteiksmes brīvību, atzīstot, ka ECK 10. pants nav jāskata ECK 8. panta gaismā.³¹ Šādu tik būtiska apstākļa neievērošanu ECT kompensēja tikai salīdzinoši nesen, *Radio France* lietā atzīstot, ka arī "reputācija, protams, ir aizsargāta ar ECK 8. pantu kā viens no tiesību uz privāto dzīvi elementiem".³²

Chauvy lietā ECT pirmo reizi atzina, ka "pastāv konflikts starp tiesībām uz izteiksmes brīvību, no vienas puses, un tiesībām uz godu un cieņu, kas izriet no ECK 8. pantā aizsargātajām tiesībām uz privāto dzīvi, no otras puses".³³ Šajā lietā ECT izvērtēja strīdu par Otrā pasaules kara franču pretošanās kustības līdera Ž. Mulāna (*J. Moulin*) arestam veltītu grāmatu, kurā cits pretošanās kustības biedrs R. Obrāks (*R. Aubrac*) un viņa sieva tika vainoti nodevībā, kas noveda pie Ž. Mulāna aresta, ciešanām un nāves.³⁴ Pamatojoties uz nacionālās tiesas lēmumu, grāmatas autors bija spiests šķirties no vairāk nekā 30 tūkstošiem eiro R. Obrāka un viņa sievas ciešanu atlīdzināšanai. Izskatot lietu, ECT secināja, ka Francijas nacionālās tiesu instances ir atbilstoši izvērtējušas izteiksmes brīvības un tiesību uz privāto dzīvi kolīziju, un neatzina ECK 10. panta pārkāpumu. *Chauvy* spriedums ir būtisks, jo apliecina, ka tiesības uz privāto dzīvi var ierobežot augsti novērtēto izteiksmes brīvības lomu.

Jo īpaši nepieciešamība aizsargāt privāto dzīvi ir saistāma ar interneta attīstību, kas pēdējā desmitgadē ir apsteidzis drukāto presi un televīziju, kļūstot par efektīvāko un visvairāk izmantoto saziņas līdzekli.³⁵ Kaut arī internets pilda nozīmīgu

sabiedrības "sargsuņa" lomu un tam ir laikmetīga ietekme uz ideju paušanu, ³⁶ informācijas publicēšana par citu personu elektroniskā vidē, t.i., dažādos interneta forumos, kur ikviens to var apskatīt, var tikt saistīta ar privātās dzīves neaizskaramības pārkāpumu. ³⁷ No *K.U.* lietas izriet, ka internets ir spēcīgs instruments, lai apmelotu un aizskartu citus cilvēkus un pārkāptu viņu tiesības uz privāto dzīvi. Ņemot vērā anonimitāti internetā, persona, par kuru ir publicēta informācija bez tās piekrišanas, ir ārkārtīgi ievainojama, jo tā nevar vērsties pret tiesību aizskārēju, kas slēpjas zem pseidonīma vai viltus identitātes. ³⁸ Tādējādi secināms, ka internetā izmantotajiem izteiksmes līdzekļiem ir zemāka tiesiskā aizsardzība un šāda runa var kalpot par pamatu izteiksmes brīvības ierobežošanai.

Analizējot mediju lomu izteiksmes brīvības paušanā, kas aizskar citu personu privāto dzīvi, ECT vairākkārt ir norādījusi uz nepieciešamību izvērtēt personu fizisko atrašanās vietu. Tā, piemēram, lai noteiktu, vai publiskā vietā ir aizliegts uzņemt personu fotogrāfijas, ir jāņem vērā trīs faktori: a) vai fotogrāfijas ir saistītas ar iejaukšanos privātajā dzīvē; b) vai fotogrāfijas ir saistītas ar privātiem vai publiskiem pasākumiem; un c) vai fotogrāfijas ir paredzētas ierobežotai sabiedrības daļai, vai arī ir bijis nolūks tās atklāt sabiedrībai kopumā. ³⁹

Nozīmīgs kritērijs izteiksmes brīvības ierobežošanai par labu tiesībām uz privāto dzīvi ir arī personas lomai un ieņemamajam stāvoklim sabiedrībā – publiskām personām privātuma neaizskaramības sliekšnis ir zemāks nekā privātpersonām, ⁴⁰ un medijiem ne tikai ir tiesības informēt sabiedrību par procesiem, kas saistīti ar publiskām personām, bet sabiedrībai arī ir tiesības šo informāciju saņemt. ⁴¹ 1998. gada Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas rezolūcijas Nr. 1165 izpratnē publiskās personas ir "personas, kas ieņem amatus valsts institūcijās vai izmanto valsts resursus, un, vispārīgi runājot, visas tās personas, kas ir nozīmīgas sabiedrības dzīvē – gan politikā, gan ekonomikā, mākslā, sociālajā sfērā, sportā vai kādā citā sfērā". ⁴² ECK piemērošanas jomā publiska persona ir asociējama ar savu atpazīstamību, darbību un aktivitātēm, kas ir izpelnījušās sabiedrības uzmanību – visas pārējās personas nav uzskatāmas par publiskām personām. ⁴³

ECT ir atzinusi, ka "izšķirošais kritērijs privātās dzīves neaizskaramības un izteiksmes brīvības līdzsvarošanā ir jāsaista ar publicēto attēlu un rakstu nozīmi sabiedriskas diskusijas veicināšanā," ⁴⁴ bet informācijas publicēšana par personām bez to atļaujas raksturojama kā "uzmāksšanās ikdienas dzīvei", ⁴⁵ kas šādu diskusiju neveicina. ⁴⁶

Privātuma aizstāvjiem ārkārtīgi nozīmīgs bija ECT 2004. gada spriedums *Von Hannover* lietā, ⁴⁷ kas noteica, ka sabiedrībai nevar būt leģitīma interese zināt, ko publiskas personas dara savā privātajā dzīvē, ⁴⁸ *inter alia*, interese nevar būt par to sportiskajām aktivitātēm, pastaigām, restorāna apmeklējumiem vai brīvdienām. ⁴⁹ Šādas aktivitātes ir daļa no personu privātās dzīves pat tad, ja tās tiek īstenotas publiskā vietā. ⁵⁰ *Von Hannover* lietas apstākļi bija saistīti ar Monako princeses Karolīnas attēlu publicēšanu vācu presē, tāpēc ECT paustās atziņas veicināja plašāku publisko personu privātās dzīves aizsardzību. Kaut arī ir iespējams saskatīt pretrunas ar iepriekš citēto Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas rezolūcijas Nr. 1165 normu, kas publiskās personas statusu tulko ļoti plaši, privātās dzīves publiska "izķidāšana" nevar tikt atzīta kā tiesiski pamatota tikai ar nolūku apmierināt sabiedrības ziņkāri, ja vien tā neveicina publisku diskusiju par sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem.

2004. gada *Von Hannover* lieta noteica visnotaļ skaidras robežas publisku personu privātās dzīves aizsardzībai, tādējādi radot plašas diskusijas juridiskajā sabiedrībā, ⁵¹ kas veicināja tiesiskās domas attīstību un norādīja uz nepieciešamību aizsargāt arvien vairāk apdraudēto privātumu. Tomēr 2012. gada februārī pie līdzīgiem faktiskiem apstākļiem ECT mainīja savas domas – *Von Hannover (No. 2)* un *Axel Springer AG* lietās ļaujot izteiksmes brīvībai prevalēt pār tiesībām uz privāto dzīvi.

Von Hannover (No. 2) lietā ECT deva jaunu ieskatu personu tiesībām uz privāto dzīvi publiskā telpā un noteica piecus kritērijus privātās dzīves un izteiksmes brīvības līdzsvarošanai: a) publikācijas ieguldījums sabiedrībai nozīmīgas diskusijas veicināšanā; b) personas atpazīstamība un publikācijas mērķis; c) personas iepriekšējā uzvedība; d) publikācijas saturs, forma un sekas; kā arī e) apstākļi, kādos attēli ir uzņemti. ⁵² *Axel Springer AG* lietā, kur tika vērtētas publikācijas par pazīstama televīzijas aktiera arestu par narkotiku glabāšanu, ECT abu cilvēktiesību līdzsvarošanai papildus ņēma vērā arī piemēroto sankciju bargumu. ⁵³

Jaunākā tiesu prakse šajās lietās rāda, ka ECT vairāk sliecas aizsargāt medijus un izteiksmes brīvību, nevis privātumu. Tomēr spriedumi nav nemaz tik kategoriski, un ir iespējama to plašāka interpretācija. Pirmkārt, ECT norāda, ka minētie kritēriji ir būtiski konkrētajām lietām, ⁵⁴ bet tie nav izsmeļoši. Ņemot vērā ECT minēto, citos faktiskajos apstākļos būtu iespējams aizstāvēt arī personu privātumu. ⁵⁵ Otrkārt, ir secināms, ka ne visas publikācijas par sabiedrībā zināmu cilvēku privāto dzīvi var tikt atzītas par leģitīmām, bet tikai tās, kas veicina plašu un nozīmīgu diskusiju. Līdz ar to gadījumos, kad šāda diskusija nepastāv, izteiksmes brīvību var ierobežot. ⁵⁶ No *Axel Springer AG* lietas gan izriet viens kategoriskais apgalvojums, prezumējoši norādot, ka persona nevar baudīt privātās dzīves aizsardzību ECK 8. panta izpratnē, ja publikācijas mērķis ir informēt sabiedrību par kriminālprocesuāliem notikumiem. ⁵⁷

Autors piekrīt viedoklim, ka ECT prakse attiecībā uz konfliktējošo tiesību uz izteiksmes brīvību un tiesību uz privāto dzīvi izvērtēšanu ir neskaidra, brīžiem nekonsekventa un neviendabīga, līdz ar to ir iespējams apšaubīt ECT sniegto juridisko pamatojumu.⁵⁸

Izvērtējot ECT spriedumus, ir iespējams saskatīt gan kopējas iezīmes, gan savstarpējas pretrunas, tāpat arī, atkāpjoties no vispārējā samērīguma testa, ECT praksē pastāv pārāk daudz un dažādu kritēriju izteiksmes brīvības ierobežošanai. Ņemot vērā kritiku un balstoties uz ECT praksē sniegtajām atziņām, kā arī konkrētu lietu faktiskajiem apstākļiem un beļģu tiesību zinātnieka S. Smeta (*S. Smet*) izveidotiem doktrināliem nosacījumiem cilvēktiesību ierobežošanai,⁵⁹ autors piedāvā piecus vadošus kritērijus, kurus kā papildinājumu vai substitūtu jau minētajiem faktoriem ECT būtu jāņem vērā, lai tā varētu ierobežot tiesības uz izteiksmes brīvību par labu tiesībām uz privāto dzīvi.

1. Jāizvērtē tiesību uz privāto dzīvi aizskārums nozīmīgums un apjoms, nosakot, vai izteiksmes brīvības īstenošana pasliktina indivīda stāvokli. Piemēram, ja personas A tiesību uz izteiksmes brīvību īstenošana rada būtisku aizskārums personas B tiesībām uz privāto dzīvi, kamēr izteiksmes brīvības ierobežošana tikai nebūtiski ietekmē personas A stāvokli, ECT būtu jālemj par labu privātās dzīves neaizskaramības aizsardzībai.

2. Jāņem vērā ne tikai abas cilvēktiesības, kas ir strīda objekts, bet arī citas jeb papildu cilvēktiesības, kuras var tikt aizskartas. Piemēram, ja personas A izteiksmes brīvība aizskar ne tikai personas B tiesības uz privāto dzīvi, bet pārkāpj arī diskriminācijas aizliegumu, tad B šādu apstākli var izmantot savu interešu aizsardzībai, norādot uz papildus radušos aizskārums. Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka izteiksmes brīvības īstenošana var būt cieši saistīta, piemēram, ar pulcēšanās brīvību, līdz ar to šādas saistības rezultātā var tikt ierobežota arī privātās dzīves neaizskaramība.

3. Jāizvērtē, vai izteiksmes brīvības īstenošana ietekmē sabiedrības vispārējās intereses. Piemēram, ja privātuma un izteiksmes brīvības kolīzijas gadījumā izteiksmes brīvības īstenošana neveicina sabiedrībai nozīmīgu diskusiju vai cita veida sabiedriskā labuma gūšanu, tad tiesībām uz privāto dzīvi ir jāprevalē pār izteiksmes brīvību, kura attiecīgi ir jāierobežo.

4. Jāņem vērā tiesību uz privāto dzīvi mērķis. Saskaņā ar šo kritēriju izteiksmes brīvība ir jāierobežo, ja tās piemērošanas rezultātā tiek pārkāpts tiesību uz privāto dzīvi aizsargājamošā ECK 8. panta *travaux préparatoires* mērķis.

5. Jāizvērtē personas subjektīvā atbildība par izmantotajiem līdzekļiem, ko tā izlietojusi, lai sasniegtu no tiesībām uz izteiksmes brīvību izrietošo mērķi. Šis kritērijs neparedz nepieciešamību salīdzināt abas konfliktējošās cilvēktiesības, bet gan ļauj izvērtēt, vai persona izteiksmes brīvību ir realizējusi atbildīgi un samērīgi, kā noteikts ECK 10. panta otrajā daļā. Ja izmantotie līdzekļi nav samērīgi, jāierobežo izteiksmes brīvība, lai aizsargātu personu tiesības uz privāto dzīvi.

III. Tiesības uz privāto dzīvi kā viens no izteiksmes brīvības leģitīmiem ierobežošanas veidiem ASV AT praksē

Ņemot vērā I labojuma ievērojamo lomu ASV sabiedrībā, kā arī apstākli, ka ASV Konstitūcija tieši neaizsargā privātās dzīves neaizskaramību,⁶⁰ ASV AT praksē ir sarežģīti atrast leģitīmus kritērijus izteiksmes brīvības ierobežošanai par labu tiesībām uz privāto dzīvi.

Tomēr ir jāuzsver, ka tiesību uz privāto dzīvi esamība ir būtisks priekšnoteikums, lai cilvēks varētu attīstīties gan fiziski, gan garīgi. ASV AT ir atzinusi, ka personas neatkarība un pašapzināšanās ir daļa no to tiesībām uz privāto dzīvi.⁶¹ Mūsdienās privātums nav jāsleņķ aiz slēgtām durvīm, gluži pretēji – "cilvēkiem ir tiesības dižmanīgi izrādīties sabiedriskās vietās, un pārējiem ir pienākums respektēt šo personu tiesības uz privāto dzīvi".⁶² Autoraprāt, pēdējos gados sabiedrība ir piedzīvojusi fundamentālas izmaiņas, kur publiskai atklātībai un vēlmei socializēties ar pārējiem sabiedrības locekļiem ir izšķiroša loma, kas vēl vairāk tiek pastiprināta, izmantojot medijus un dažādus modernos sakaru līdzekļus.

Atšķirībā no ECT prakses, kas norāda, ka anonimitāte internetā var radīt būtiskus draudus privātās dzīves neaizskaramībai,⁶³ ASV tiesu prakse nosaka, ka daudzu cilvēktiesību pamatvērtības balstās anonimitātes principā,⁶⁴ kas aizsargā privātumu, jo sniegtā informācija nevar tikt saistīta ar ziņu sniedzēju.⁶⁵ Tādējādi ir iespējams redzēt tiešu saistību starp izteiksmes brīvību un tiesībām uz privāto dzīvi – personas var anonīmi paust idejas, kā arī saglabāt savu privātumu. Arī juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka bez tiesībām uz privāto dzīvi indivīda izteiksmes brīvība tiek "atdzēsēta".⁶⁶

Personu dati tiek vākti it visur un izmantoti visdažādākajos veidos, un visbiežāk personas pat neaizdomājas, kur tie vēlāk tiek izmantoti un vai šis process ir leģitīms. Piemēram, ir aprēķināts, ka vidējais Lielbritānijas iedzīvotājs tiek fotografēts līdz pat 300 reizēm dienā.⁶⁷ ASV Konstitūcija un ASV AT neaizsargā personu tiesības uz privāto dzīvi pienācīgā līmenī attiecībā pret arvien augošo tehnoloģisko progresu, un rezultātā personas nevar atbilstoši izvērtēt savu darbību sekas un

nodod trešajām personām pārāk plaša apjoma informāciju par savu privāto dzīvi, kuras sekojošo darbību rezultātā, atsaucoties uz plašo tiesību uz izteiksmes brīvību regulējumu, var iegūto informāciju nesankcionēti izmantot.

Grayned lietā ASV AT norādīja, ka neatbilstoši likumi neļauj vidusmēra cilvēkam izvērtēt un saprast, kas ir aizliegts un kā ir jārikojas.⁶⁸ Šādā gadījumā ASV AT ir ļoti stingri jāseko ne tikai likuma burtam, bet arī jāizvērtē tehnoloģiskā attīstība un samērīgums, lai noteiktu, vai personu tiesības uz privāto dzīvi netiek pārkāptas. Arī tiesību doktrīna norāda, ka, ja personas apgūst ar jaunajām tehnoloģijām saistītos kultūras elementus un uzvedību un pierod pie tiem, tās vairs neapzinās un pat nepieļauj domu, ka viņu tiesības uz privāto dzīvi, kam būtu jāpastāv kādā konkrētā aspektā, tiek nepamatoti pārkāptas.

⁶⁹

Nozīmīgas ir *Katz* lietā paustās atziņas, kur ASV AT noteica, ka ASV Konstitūcijas IV labojums, kas paredz aizsardzību pret nepamatotu pārmeklēšanu un kratīšanu, aizsargā nevis vietas, bet gan personas.⁷⁰ Lietā tika apskatīts jautājums par ASV Federālā izmeklēšanas biroja nesankcionēti veiktu telefona būdiņas noklausīšanos, tiesai secinot, ka šāda rīcība pārkāpj personas tiesības uz privāto dzīvi. Šis spriedums paplašina S. D. Vorena (*S. D. Warren*) un L. D. Brandeisa (*L. D. Brandeis*) tēzi par to, ka tiesības uz privāto dzīvi nozīmē vien personu tiesības "būt atstātam vienatnē" (angļu val. – *right to be let alone*).⁷¹ ASV AT atzina, ka personai ir jāpiemīt, pirmkārt, subjektīvām tiesībām sagaidīt privātumu un, otrkārt, šīm subjektīvajām tiesībām ir jābūt tādām, kuras sabiedrība uzskatītu par saprātīgām.⁷²

Šo nosacījumu praktisku lietojumu demonstrē *Kyllo* lieta. Balstoties uz anonīma ziņotāja informāciju, tiesību aizsardzības iestādes darbinieki, izmantojot modernu siltuma skeneri, no attāluma veica pārbaudi un noskaidroja, kurai personai piederošajā mājā tiek izstarots pārlietu liels siltuma avots. Izmantojot iegūto informāciju, policija veica pārbaudi un secināja, ka aizdomās turētais savā mājā audzē marihuānu. ASV AT atzina, ka ir pārkāptas aizdomās turētā tiesības uz privāto dzīvi, jo ikvienam savās mājās ir tiesības baudīt privātumu, jūtoties droši un netraucēti.⁷³

Kontekstā ar izteiksmes brīvību problēma rodas apstākļi, kad tiek izmantoti nevis tādi tehnoloģiskie līdzekļi, kas nav visiem pieejami, bet gan ikdienā lietojamās sakaru ierīces,⁷⁴ kas dod iespēju ikvienam ne tik brīvi dalīties ar pieejamo informāciju, bet arī aizskart citu tiesības uz privāto dzīvi. Uz to norāda arī ASV AT tiesnesis A. Skalijs (*A. Scalia*), atzīstot, ka gadījumā, ja tiek izmantotas ikdienā lietojamās ierīces, personai vairs nebūtu tiesību baudīt sava privātuma aizsardzību.

⁷⁵ Šāds 2001. gadā pausts viedoklis gan ir pārāk kategorisks, un pašreiz būtu nepieciešama papildus tiesiskā izvērtēšana, lai noteiktu, vai tiesības uz privāto dzīvi nav iespējams pārkāpt, arī izmantojot visiem pieejamas ierīces, piemēram, viedtālrunus.

Izvērtējot ASV tiesu praksi, ir secināms, ka ASV AT noteiktie vispārējie tiesību uz izteiksmes brīvību leģitīmi ierobežošanas principi netiek atbilstoši un vispusīgi ievēroti. Papildus autora iepriekšējā publikācijā iztirzātajai 2011. gada *Snyder v. Phelps* lietai⁷⁶ kā citu ASV tiesu prakses negatīvo piemēru var minēt *Carson* lietu, kur populāras televīzijas pārraides vadītājs tiešraidē regulāri tika iepazīstināts ar frāzi "*Here's Johnny!*". Šo frāzi kāds izmanīgs komersants izmantoja savā saimnieciskajā darbībā, izveidojot izīrējamo tualetu uzņēmumu "*Here's Johnny portable toilets*".⁷⁷ Kaut arī prasītājs norādīja, ka vērsies tiesā, jo uzskatījis, ka tualetu uzņēmuma nosaukumā izmantotā frāze ir tieši saistīta ar viņa profesionālo darbību un tādējādi viņu aizskar un pazemo, ASV Apelācijas tiesa noraidīja prasību, atzīstot, ka ir jānošķir tiesības uz privāto dzīvi no publicitātes tiesībām. Tas apliecina šo tiesību saturs augsto sarežģītības pakāpi, kas neļauj konsekventi izvērtēt pārkāpuma raksturu un aizsargāt personu privātumu pret citu personu iejaukšanās rezultātā radīto tiesību aizskārumu.

Nemot vērā katra indivīda atšķirīgos uzskatus, dzīves pieredzi un viedokļus, secināms, ka ASV tiesību uz privāto dzīvi jēdziens ir abstrakts, jo šo vārdu salikumu nevar ietērt vērtībās, domās un emocijās to nekonkrētā rakstura dēļ.⁷⁸ Atsevišķi tiesību zinātnieki norāda uz nepietiekamu privātuma tiesisko aizsardzību ASV Konstitūcijā un nepieciešamību veidot līdzīgu tiesiskās aizsardzības modeli, kāds pastāv Eiropas Savienībā.⁷⁹ Tāpat tiek norādīts uz atšķirīgo laika periodu, kad ASV un Eiropā tika pieņemts privātās dzīves tiesiskās aizsardzības regulējums, un tā dažādo izpratni: ASV tiesības uz privāto dzīvi izprot kā brīvību pret valdības iejaukšanos iedzīvotāju privātumā, neņemot vērā goda un cieņas aizskārumu, ko rada mediju publikācijas.⁸⁰

ASV AT ir atzinusi, ka tiesības uz privāto dzīvi, vērtējot tās kopsakarā ar personu pašattīstību un neatkarību, ir īpaši svarīgas, meklējot savas "dzīves mērķi un jēgu".⁸¹ Nepieciešamība nodrošināt indivīda personisko un īpašuma aizsardzību pret valsts varas iejaukšanos ir fundamentāls un gadsimtiem nemainīgs princips, tomēr dažādu politisko, ekonomisko un sociālo procesu mijiedarbības rezultātā laiku pa laikam ir atkārtoti jāizvērtē šo tiesību saturs, nosakot tiesību uz privāto dzīvi atbilstību konkrētā laika posma sabiedrības prasībām.⁸²

Lai veicinātu vienotu tiesību uz privāto dzīvi aizsardzības nepieciešamības izpratni, tiesību uz privāto dzīvi saturs ASV ir jātulko paplašināti. ASV tiesu praksē vairākkārt ir atzīts, ka privātā dzīve netiek aizsargāta publiskās vietās. Piemēram, indivīdam nav tiesību uz privātuma aizsardzību, sēžot restorānā vai nododot savus personas datus bankai.⁸³ Tāpat

personu tiesības uz privāto dzīvi netiek aizsargātas, veicot telefona zvanus⁸⁴ vai rakstot elektroniskā pasta vēstules.⁸⁵ Šādās situācijās personas atklāj informāciju par savu privāto dzīvi, nemaz nezinot, ka tā var nonākt gan trešo personu rīcībā, gan arī publiskā telpā. Līdz ar to ir jāmaina pastāvošā tiesu prakse, minētajām darbībām nodrošinot ASV Konstitūcijas IV labojuma aizsardzību, jo "tiesībām tikt pasargātam no datu un telefona sarunu ierakstu publicēšanas jābūt tikpat aizsargātām, cik personu guļamistabai".⁸⁶

Secinājumi

1. Tehnoloģiskā progresa rezultātā ir radusies pārāk liela plaisa starp tiesībām uz privāto dzīvi un izteiksmes brīvību. Mūsdienās nav adekvāti salīdzināt ne to situāciju 18. gadsimtā, kad tika pieņemts I labojums, nedz arī notikumus 20. gadsimta vidū, slēdzot starptautiskos cilvēktiesību līgumus, kas paredzēja izteiksmes brīvības īpašo lomu demokrātiskā sabiedrībā, ar pašreizējo situāciju, kad mediju darbības rezultātā faktiski ikvienu personu ir iespējams padarīt par atpazīstamu, tādējādi klasificējot to kā publisku personu ar zemākām tiesībām uz privāto dzīvi, nekā pati persona to sagaida.
2. ECT prakse atklāj, ka nepieciešamība aizsargāt privāto dzīvi ir saistāma ar interneta attīstību, kas pēdējā desmitgadē ir apsteidzis drukāto presi un televīziju, kļūstot par efektīvāko un visvairāk izmantoto saziņas līdzekli. Kaut arī internets pilda nozīmīgu sabiedrības "sargsuņa" lomu un tam ir laikmetīga ietekme uz ideju paušanu, informācijas publicēšana par citu personu elektroniskā vidē var tikt saistīta ar tiesību uz privāto dzīvi pārkāpumu. Secināms, ka internetā izmantotajiem izteiksmes līdzekļiem ir zemāka tiesiskā aizsardzība un šāda runa var kalpot par pamatu izteiksmes brīvības ierobežošanai.
3. Kaut arī ECT ir centusies noteikt vienotus kritērijus, pēc kuriem izteiksmes brīvība var tikt ierobežota par labu privātajai dzīvei, ECT prakse attiecībā uz abu konfliktējošo cilvēktiesību izvērtēšanu brīžiem ir nekonsekventa un neviendabīga. 2004. gadā ECT noteica, ka arī publiskām personām ir pamatotas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību publiskā telpā, bet 2012. gadā pie līdzīgiem faktiskiem apstākļiem ECT sprieda pretēji, ļaujot izteiksmes brīvībai prevalēt pār tiesībām uz privāto dzīvi. Tādējādi, lai aizsargātu tiesības uz privāto dzīvi, ir jānosaka jauni, visaptveroši principi, kuri ECT būtu jāievēro, ierobežojot personu tiesības uz izteiksmes brīvību.
4. Ņemot vērā ASV kā pasaules politiskā flagmaņa lomu starptautiskajās tiesībās, tiesību uz privāto dzīvi aizsardzības veicināšanai ir nepieciešama ASV AT paplašināta tiesību uz privāto dzīvi interpretācija, kas būtu īstenojama, mainot pastāvošo tiesu praksi un paredzot šīm tiesībām plašāku ASV Konstitūcijas IV labojuma aizsardzību. ■

* Raksta pamatā – K. Buša darbs "Tiesības uz privāto dzīvi kā pamats izteiksmes brīvības ierobežošanai", kas "Jurista Vārda" 2012. gada pētniecisko darbu konkursa kopvērtējumā ieguva pirmo vietu (darba vadītājs – Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes asoc.prof. Dr.iur. Artūrs Kučs).

¹ Skat.: Kučs A. Satversmes 100. pants. Grām.: Balodis R. (zin. red.). Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 346.–349. lpp.; Bušs K. Privātās dzīves neaizskaramības pamatprincipi Eiropā un ASV. Jurista Vārds, 19.02.2013., Nr. 7, 20.–25. lpp.

² Brownlie I. Principles of Public International Law. Seventh Edition. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 577.

³ Freedom Forum. Education for Freedom: Lesson Plans for Teaching the First Amendment. Pieejams: <http://www.freedomforum.org/packages/first/curricula/educationforfreedom/L04main.htm> [skatīts 06.04.2013.].

⁴ 2002. gada 16. aprīļa ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Ashcroft v. Free Speech Coalition, Vol. 535 U.S. 234; 1969. gada 21. aprīļa ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Watts v. United States, Vol. 394 U.S. 705.

⁵ 1986. gada 8. jūlija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 9815/82 Lingens v. Austria, 42. punkts.

⁶ Cram I. Contested Words: Legal Restrictions on Freedom of Speech in Liberal Democracies. Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2006, p. 15.

⁷ 1991. gada 26. novembra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 12585/88 Observer and Guardian v. The United Kingdom, 59.(a) punkts.

⁸ Kučs A. Satversmes 100. pants. Grām.: Balodis R. (zin. red.). Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa.

Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 363. lpp.

⁹ 1994. gada 10. augusta Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību Komitejas lēmums lietā Nr. 458/1991 Mukong v. Cameroon, 9.7. punkts.

¹⁰ Advisory Opinion OC-5/85 on Articles 13 and 29 of the American Convention on Human Rights. Adopted by the Inter-American Court of Human Rights on 13.11.1985. Pieejams: http://www1.umn.edu/humanrts/iachr/b_11_4e.htm [skatīts 06.04.2013.].

¹¹ 1979. gada 26. aprīļa Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 6538/74 Sunday Times v. The United Kingdom, 63. punkts.

¹² 2003. gada 29. oktobra Satversmes tiesas spriedums lietā Nr. 2003-05-01, 22. punkts. Latvijas Vēstnesis, 30.10.2003., Nr. 152.

¹³ Ozoliņa G., Bērziņa I. Informācijas pieejamība Latvijā: Tiesību aktu izvērtējums. Pieejams: http://www.humanrights.lv/hri_l/infopieej.htm [skatīts 06.04.2013.].

¹⁴ International Seminar on Promoting Freedom of Expression with the Three Specialized International Mandates. Background Paper on Freedom of Expression and Internet Regulation. Pieejams: <http://www.article19.org/data/files/pdfs/publications/freedom-of-expression-and-internet-regulation.pdf> [skatīts 06.04.2013.].

¹⁵ 1969. gada 9. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Brandenburg v. Ohio, Vol. 395 U.S. 444.

¹⁶ 1974. gada 25. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Gertz v. Robert Welch Inc., Vol. 418 U.S. 323.

¹⁷ 1973. gada 21. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Miller v. California, Vol. 413 U.S. 15.

¹⁸ 1982. gada 2. jūlija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā New York v. Ferber, Vol. 458 U.S. 747.

¹⁹ 1989. gada 21. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Texas v. Johnson, Vol. 491 U.S. 397.

²⁰ 2003. gada 7. aprīļa ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Virginia v. Black, Vol. 538 U.S. 343.

²¹ 1985. gada 20. maija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Harper & Row v. Nation Enterprises, Vol. 471 U.S. 539.

²² 1990. gada 4. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Peel v. Attorney Disc. Comm'n, Vol. 496 U.S. 91.

²³ 1989. gada 23. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Sable Communications v. FCC, Vol. 492 U.S. 115.

²⁴ 2012. gada 28. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā United States v. Alvarez, Vol. 567 U.S.

²⁵ 1966. gada 14. novembra ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Adderley v. Florida, Vol. 385 U.S. 39.

²⁶ 1971. gada 30. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā New York Times Co. v. United States, Vol. 403 U.S. 713.

²⁷ 1968. gada 27. maija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā United States v. O'Brien, Vol. 391 U.S. 367.

²⁸ 1973. gada 21. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Miller v. California, Vol. 413 U.S. 15.

²⁹ Ibid.

³⁰ Christoffersen J., Madsen M.R. The European Court of Human Rights between Law and Politics. New York: Oxford University Press, 2011, p. 101.

³¹ 1986. gada 8. jūlija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 9815/82 Lingens v. Austria, 38. punkts.

³² 2004. gada 30. marta Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 53984/00 Radio France and Others v. France, 31. punkts.

³³ 2004. gada 29. jūnija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 64915/01 Chauvy and Others v. France, 70. punkts.

³⁴ Ibid., 69. punkts.

³⁵ Zeno-Zencovich V. Freedom of Expression. A Critical and Comparative Analysis. New York: Routledge-Cavendish, 2008, p. 99.

- 36 Ibid.
- 37 Moreham N.A. The Right to Respect for Private Life in the European Convention on Human Rights: A Re-examination. *European Human Rights Law Review*, Vol. 1, 2008, p. 44–79.
- 38 2008. gada 2. decembra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 2872/02 K.U. v. Finland, 34. punkts.
- 39 2003. gada 28. janvāra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 44647/98 Peck v. The United Kingdom, 61. punkts.
- 40 1986. gada 8. jūlija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 9815/82 Lingens v. Austria, 44. punkts.
- 41 1994. gada 23. septembra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 15890/89 Jersild v. Denmark, 31. punkts.
- 42 Parliamentary Assembly of the Council of Europe Resolution No. 1165, 1998. Right to Privacy. Pieejams: <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta98/eres1165.htm> [skatīts 06.04.2013.].
- 43 Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa-Egnere I. Satversmes 96. pants. Grām.: Balodis R. (zin. red.). Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 249. lpp.
- 44 2004. gada 24. jūnija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 59320/00 Von Hannover v. Germany, 76. punkts.
- 45 Ibid., 68. punkts.
- 46 2001. gada 6. februāra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 41205/98 Tammer v. Estonia, 68. punkts.
- 47 Sanderson M.A. Is Von Hannover v. Germany a Step Backwards for the Substantive Analysis of Speech and Privacy Interests? *European Human Rights Law Review*, Vol. 6, 2004, p. 631–644.
- 48 2004. gada 24. jūnija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 59320/00 Von Hannover v. Germany, 77. punkts.
- 49 Ibid., 61. punkts.
- 50 2003. gada 28. janvāra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 44647/98 Peck v. The United Kingdom, 62. punkts.
- 51 Nicol A., Millar G., Sharland A. *Media Law and Human Rights*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 111.
- 52 2012. gada 7. februāra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 40660/08; 60641/08 Von Hannover v. Germany (No. 2), 108.–113. punkts.
- 53 2012. gada 7. februāra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 39954/08 Axel Springer AG v. Germany, 89.–95. punkts.
- 54 Ibid., 89. punkts.
- 55 2012. gada 2. oktobra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 7259/03 Mitkus v. Latvia.
- 56 2009. gada 4. jūnija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 21277/05 Standard Verlags GmbH v. Austria (No. 2.), 52. punkts.
- 57 Brown H. Privacy v. The Right to Freedom of Expression: Clarification from the ECHR. Pieejams: http://www.farrer.co.uk/Global/Briefings/10_Media_Group_Briefing/Privacy_v_the_right_to_freedom_of_expression_Clarification_from_the_ECHR.pdf [skatīts 06.04.2013.].
- 58 Anagnostou A., Psychogioupoulou E. *The European Court of Human Rights of Marginalised Individuals and Minorities in National Context*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010, p. 60.
- 59 Smet S. Freedom of Expression and the Right to Reputation: Human Rights in Conflict. *American University International Law Review*, Vol. 26, No. 1, 2011, p. 183–236.
- 60 Bušs K. Privātās dzīves neaizskaramības pamatprincipi Eiropā un ASV. *Jurista Vārds*, 19.02.2013., Nr. 7, 23. lpp.
- 61 1977. gada 22. februāra ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Whalen v. Roe, Vol. 429 U.S. 589.
- 62 Freidman L. The Eye that Never Sleeps: Privacy and Law in the Internet Age. *Tulsa Law Review*, Vol. 40, 2005, p. 561.
- 63 2008. gada 2. decembra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Nr. 2872/02 K.U. v. Finland, 34. punkts.

- 64 Claypoole T. Have We Already Lost the Right to Geo-Location Privacy? Pieejams: http://www.nymity.com/Free_Resources/Privacy_Interviews/2010_Ted_Claypoole_Geo-Location_Privacy.aspx?Ledjit=yes [skatīts 06.04.2013.].
- 65 Turkington R., Allen A. Privacy Law. Cases and materials. Second Edition. Minesotta: West Group, 2002, p. 447.
- 66 Mills L.J. Privacy: The Lost Right. New York: Oxford University Press, 2008, p. 3.
- 67 Rosen J., Isaac M. Memorial Lecture. The Naked Crowd: Balancing Privacy and Security in an Age of Terror. Arizona Law Review., Vol. 46, 2003, p. 607.
- 68 1972. gada 26. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Grayned v. City of Rockford, Vol. 408 U.S. 104.
- 69 Spencer S. Reasonable Expectations and the Erosion of Privacy. San Diego Law Review, Vol. 39, 2002, p. 843.
- 70 1967. gada 18. decembra ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Katz v. The United States, Vol. 389 U.S. 347.
- 71 Warren S.D., Brandeis L.D. The Right to Privacy. Harvard Law Review, Vol. IV, No. 5, 1890. Pieejams: <http://www.abolish-alimony.org/content/privacy/Right-to-Privacy-Brandeis-Warren-1890.pdf> [skatīts 06.04.2013.].
- 72 1967. gada 18. decembra ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Katz v. The United States, Vol. 389 U.S. 347.
- 73 2001. gada 11. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Kyllo v. The United States, Vol. 533 U.S. 27.
- 74 Friedland G., Sommer R. Cybercasing the Joint: On the Privacy Implications of Geo-Tagging. Pieejams: <http://www.icsi.berkeley.edu/pubs/networking/cybercasinghotsec10.pdf> [skatīts 06.04.2013.].
- 75 2001. gada 11. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Kyllo v. The United States, Vol. 533 U.S. 27.
- 76 2011. gada 2. marta ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Snyder v. Phelps, Vol. 562 U.S. 131 S. Ct. 1207. Skat.: Bušs K. Privātās dzīves neaizskaramības pamatprincipi Eiropā un ASV. Jurista Vārds, 19.02.2013., Nr. 7, 24.–25. lpp.
- 77 1987.gada 26. janvāra ASV Apelācijas tiesas spriedums lietā Carson v. Here"s Johnny Portable Toilets Inc., Vol. 810 F.2d 104.
- 78 Halpem S.W. The Inviolable Personality – Warren and Brandeis After One Hundred Years: Introduction to A Symposium on the Right to Privacy. Northern Illinois University Law Review, Vol. 10,1990, p. 389.
- 79 Mills L.J. Privacy: The Lost Right. New York: Oxford University Press, 2008, p. 273.
- 80 Ibid., pp.273-274. Citēts pēc: Whitman J.Q. The Two Western Cultures of Privacy: Dignity Versus Liberty. Yale Law Journal, Vol. 113, 2003, p. 1161.
- 81 1986. gada 30. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Bowers v. Hardwick, Vol. 478 U.S. 186.
- 82 Warren S.D., Brandeis L.D. The Right to Privacy. Harvard Law Review, Vol. IV, No. 5, 1890. Pieejams: <http://www.abolish-alimony.org/content/privacy/Right-to-Privacy-Brandeis-Warren-1890.pdf> [skatīts 06.04.2013.].
- 83 1976. gada 21. aprīļa ASV Augstākās tiesas spriedums lietā United States v. Miller, Vol. 425 U.S. 435.
- 84 1979. gada 20. jūnija ASV Augstākās tiesas spriedums lietā Smith v. Maryland, Vol. 442 U.S. 735.
- 85 2010. gada 5. janvāra ASV Apelācijas tiesas spriedums lietā Nr. 09-50029 United States v. Forrester.
- 86 Ramsary A. Lost in Translation? Data Mining, National Security and the "Adverse Inference" Problem. Santa Clara Computer & Tech. Law Journal, Vol. 22, 2006, p. 757; Slobogin C. Government Data Mining and the Fourth Amendment. University of Chicago Law Review, Vol. 75, 2008, p. 317.

ATSAUCE UZ ŽURNĀLU

Bušs K. Tiesības uz privāto dzīvi kā pamats izteiksmes brīvības ierobežošanai. Jurista Vārds, 29.10.2013., Nr. 44 (795), 16.-22.lpp.

